PADOMES IETEIKUMS

(2011. gada 12. jūlijs)

par Apvienotās Karalistes 2011. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par atjaunināto Apvienotās Karalistes konverģences programmu 2011.–2014. gadam

(2011/C 217/04)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu [1] un jo īpaši tās 9. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

pēc apspriešanās ar Ekonomikas un finanšu komiteju,

tā kā:

(1) Eiropadome 2010. gada 26. martā piekrita Komisijas priekšlikumam uzsākt jaunu izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju – "Eiropa 2020" –, kurai par pamatu ņemta ciešāka ekonomikas politikas koordinācija un kura pievērsīs uzmanību galvenajām jomām, kurās jārīkojas, lai palielinātu Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes potenciālu un konkurētspēju.

(2) Padome 2010. gada 13. jūlijā pieņēma ieteikumu par dalībvalstu un Savienības vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādnēm (2010.–2014. g.), bet 2010. gada 21. oktobrī – lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm [2], kas kopā veido "integrētās pamatnostādnes". Dalībvalstis tika aicinātas ņemt vērā šīs integrētās pamatnostādnes savā ekonomikas un nodarbinātības politikā.

(3) Komisija 2011. gada 12. janvārī pieņēma pirmo Gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot jaunu ekonomiskās pārvaldības ciklu ES un pirmo Eiropas *ex-ante* un integrētas politikas koordinēšanas pusgadu, kas balstās uz stratēģiju "Eiropa 2020".

(4) Eiropadome 2011. gada 25. martā apstiprināja fiskālās konsolidācijas un strukturālu reformu prioritātes (saskaņā ar Padomes 2011. gada 15. februāra un 7. marta secinājumiem un atbilstīgi Komisijas Gada izaugsmes pētījumam). Tā uzsvēra, ka prioritāte jāpiešķir stabilam budžetam un fiskālās stabilitātes atjaunošanai, bezdarba samazināšanai, izmantojot darbaspēka tirgus reformas, un jauniem centieniem, lai stiprinātu izaugsmi. Tā aicināja dalībvalstis šīs prioritātes izvērst konkrētos pasākumos, ko paredzēts iekļaut to stabilitātes vai konverģences programmā un valsts reformu programmās.

(5) Apvienotā Karaliste 2011. gada 28. aprīlī iesniedza savu 2011. gada konverģences programmas atjauninājumu, kas attiecas uz laikposmu no 2011. līdz 2014. gadam, un 2011. gada valsts reformu programmu. Abas programmas izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību. Apvienotās Karalistes konverģences programmā pirmo reizi bija ietvertas ekonomikas un fiskālās prognozes, kuras sniedza jaunais, neatkarīgais Budžeta atbildības birojs (BAB), kas ir vēlams uzlabojums Apvienotās Karalistes fiskālajai sistēmai.

(6) Apvienoto Karalisti sevišķi smagi skāra starptautiskā finanšu krīze, jo tai ir liels, globāli integrēts finanšu sektors un augsts mājsaimniecību parādu līmenis. IKP samazinājās par 0,1 % 2008. gadā un par 4,9 % 2009. gadā. Apvienotās Karalistes valdība veica apjomīgu intervenci banku sektora atbalstam, un nodrošināja ārkārtas papildu likviditāti visam sektoram. Valdības budžeta deficīts divu gadu laikā pieauga par 8,5 procentu punktiem līdz 11,2 % no IKP 2009. gadā. Savukārt bezdarbs pieauga no 5,3 % 2007. gadā līdz 7,6 % 2009. gadā. 2009. gada pēdējā ceturksnī atsākās ceturkšņa izaugsme, lai gan ražošanas apjomi vēl aizvien ir zemāki nekā pirmskrīzes maksimums. Īstermiņa prognozes liecina par mērenu izaugsmi, kuras pamatā ir lielas uzņēmumu investīcijas un neto eksporta apjomu palielināšanās, kas skaidrojama ar valūtas maiņas kursu. Tomēr izaugsmi kopumā kavēs tas, ka patēriņš mājsaimniecību un valdības sektorā palielināsies pavisam nedaudz vai pat samazināsies. Paredzams, ka 2011. gadā inflācija krietni pārsniegs oficiālo mērķvērtību 2 %, un tas atspoguļo PVN palielināšanu, kā arī lielākas importa un enerģijas cenas, pirms inflācijas samazināšanās 2012. gadā. Iespējams, ka augstās inflācijas dēļ reālie ienākumi samazināsies, jo algu pieaugums ir neliels. Galvenie negatīvie riski, kas apdraud šo prognozi, ir tādi, ka uzņēmumu investīcijas vai neto eksports var neatjaunoties gaidītajā apjomā un ka pastāvīgi augstā inflācija var liegt izmantot monetāro politiku, lai kompensētu mazākus valdības tēriņus.

[1] OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

[2] Saglabātas 2011. gadam ar Padomes Lēmumu 2011/308/ES (2011. gada 19. maijs) par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm (OV L 138, 26.5.2011., 56. lpp.).

(7) Pamatojoties uz atjauninātās konverģences programmas novērtējumu saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1466/97, Padome uzskata, ka budžeta prognožu pamatā esošais makroekonomiskais scenārijs ir ticams, izņemot par 2012. gadu, kad tas šķiet mazliet par daudz labvēlīgs. Konverģences programmā nav iekļauts vidēja termiņa mērķis (VTM), kā tas paredzēts rīcības kodeksā, lai gan to var izsecināt no programmā minētajām mērķvērtībām. Budžeta stratēģijas mērķis ir samazināt deficītu no 9,9 % 2010.–2011. gadā līdz 1,7 % 2015.–2016. gadā, galvenokārt ierobežojot izdevumus, un šī stratēģija atbilst pierādījumiem par fiskālajām konsolidācijām, kas ir atbalstījušas izaugsmi. Konverģences programmā plānots deficītu zem atsauces vērtības – 3 % – samazināt līdz 2014.–2015. gadam, kas ir Padomes noteiktais termiņš. Budžeta prognozēs lēsts, ka 2010.–2011. gadā parāda attiecība būs 78,7 %, bet līdz 2013.–2014. gadam palielināsies līdz 87,2 %, un tikai pēc tam sāks lēni samazināties. Gada vidējie fiskālie pasākumi laikposmā no 2010.–2011. gadam līdz 2014.–2015. gadam ir 1,6 %. Tas ir nedaudz mazāk, nekā Padome ieteica 2009. gada decembrī (1,75 % no IKP), tomēr ir atbilstīgi, ņemot vērā, ka budžeta deficīts 2009.–2010. gadā bija ievērojami zemāks, nekā prognozēts, un tas atbilst iecerei līdz 2014.–2015. gadam nominālo deficītu samazināt zem atsauces vērtības. Saskaņā ar Komisijas jaunāko izvērtējumu riski attiecībā uz valsts finanšu ilgtspēju ir lieli.

Sabiedrības novecošanas ilgtermiņa izmaksas ir lielākas par ES vidējo rādītāju, un pašreizējais budžeta stāvoklis novecošanas izmaksas vēl palielinās. Spriežot pēc pašreizējās fiskālās pozīcijas, līdz 2020. gadam parāds pieaugtu līdz 128 % no IKP. Tomēr ar konverģences programmas pilnīgu īstenošanu pietiktu, lai sāktos parāda samazināšanās, tomēr 2020. gadā tas vēl aizvien pārsniegtu 80 %. Ārpus konsolidācijas plāniem Apvienotās Karalistes valdība ir paziņojusi pasākumus, kas atbalstīs ilgtermiņa ilgtspēju; tie ietver valsts pensionēšanās vecuma plānotā pieauguma no 65 uz 66 gadiem sākšanas datuma noteikšanu un izmaiņas konkrētu pabalstu un nodokļu noteikšanas metodē.

(8) Īstenot ierosināto fiskālo konsolidāciju joprojām ir sarežģīts uzdevums. Lai atjaunotu ilgtspējīgu fiskālo stāvokli, jānodrošina, ka netiek pieļauta novirzīšanās no publiskotajiem izdevumu plāniem. Ievērojot iepriekš minēto, tas, ka investīcijas sabiedriskajā infrastruktūrā, īpaši transportā, ir mazākas nekā jebkad agrāk, nozīmē, ka par prioritāti būtu jāizvirza tādi izdevumi, kas veicina izaugsmi. Pietiekamu primāro pārpalikumu nodrošināšana vidējā termiņā, kā tas jau paredzēts konverģences programmā, uzlabos valsts finanšu ilgtspēju.

(9) Tā kā Apvienotās Karalistes darba tirgus ir elastīgs, tai izdevās samērā sekmīgi izturēt lielo IKP sarukumu krīzes laikā. Tomēr vislielākais bezdarbs bija novērojams jauniešu vidū: jauniešu bezdarbs pieauga no 15 % 2008. gadā līdz gandrīz 20 % 2010. gadā. Tas, ka darba tirgus ir jauniešiem nelabvēlīgs, ir skaidrojams ar vispārējiem un strukturāliem trūkumiem apmācības sistēmā. Apvienotajā Karalistē 15,7 % iedzīvotāju 18–24 gadu vecumā pāragri pārtrauc izglītošanās un mācību procesu, un šis rādītājs ir lielāks par ES vidējo rādītāju (14,4 %). Lai gan to cilvēku procentuālais īpatsvars vecuma grupā no 25 līdz 64 gadiem, kas ieguvuši augstu prasmju līmeni, Apvienotajā Karalistē ir sevišķi liels, nepilnības novērojamas vidēja līmeņa prasmju apguvē – šajā sektorā rādītājs pašlaik ir zemāks par ES vidējo rādītāju. Vēl viena sarežģīta Apvienotās Karalistes darba tirgus problēma ir ievērojams to bērnu skaits, kas dzīvo mājsaimniecībās, kuru locekļiem nav darba: šis rādītājs ar 17,5 % ir lielākais ES, salīdzinot ar vidējo rādītāju 10,2 %. Šī problēma sevišķi sāpīga ir viena vecāka mājsaimniecībām, un tas liecina par nepietiekamiem finansiāliem stimuliem un bērnu aprūpes iespēju trūkumu: vairāk nekā 32 % no cilvēkiem, kam ir aprūpes pienākumi, nestrādā vai strādā daļēju laiku, jo nav pieejami aprūpes pakalpojumi (šis rādītājs ir par 4 procentu punktiem augstāks nekā ES vidējais rādītājs).

(10) Pirmskrīzes desmitgadē Apvienotā Karaliste piedzīvoja lielu nekustamā īpašuma cenu kāpumu. Pēc krīzes cenas strauji kritās, bet nu jau ir daļēji atjaunojušās un vēl aizvien ir ārkārtēji augstā līmenī. Darījumu apjomi samazinājās un vēl aizvien ir zemi. Mājokļu cenu kāpums ir viens no faktoriem, kas noteica ievērojamu mājsaimniecību parādu pieaugumu un mājsaimniecību patēriņa neilgtspējīgu palielināšanos desmitgadē pirms krīzes. Tā kā apsīka darījumi mājokļu tirgū, attiecīgi kritās arī ieņēmumi no nodokļiem par darījumiem ar mājokļiem, un tas vēl vairāk pasliktināja Apvienotās Karalistes fiskālo stāvokli. Ar mājokļu tirgus nepilnībām arī skaidrojami Apvienotās Karalistes lielie izdevumi mājokļu pabalstiem un lielais to iedzīvotāju skaits, kas mīt valsts subsidētos mājokļos. Apvienotā Karaliste ir paziņojusi par plānošanas sistēmas un hipotekārās kreditēšanas regulējuma sākotnēju reformu. Tā kā šis sarežģītais uzdevums skar visus Apvienotās Karalistes ekonomikas sektorus, ir vērts balstīties uz šiem pasākumiem, lai izstrādātu plašāku reformu kopumu, tostarp attiecībā uz hipotekārās kreditēšanas tirgu un nodokļu uzlikšanu īpašumiem, lai risinātu šos jautājumus.

(11) Bez privāto investīciju atjaunošanās neizdosies pārorientēt ekonomiku no iekšzemes patēriņa un uzlabot ražīgumu. Apsekojumi liecina, ka kredītu pieejamība un izmaksas ir būtisks šķērslis investīcijām un darbības izvēršanai privātajā sektorā, jo īpaši mazākiem uzņēmumiem, kam nepieciešams banku finansējums. Mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) piešķirto aizdevumu ikgadējais pieaugums bijis negatīvs kopš 2009. gada beigām, un aizdevumu piešķiršana mazajiem uzņēmumiem samazinājusies vēl krasāk. Lai gan šķiet, ka kredīta uzcenojums vidējiem uzņēmumiem ir samazinājies, tas ir palielinājies mazajiem uzņēmumiem. Apvienotā Karaliste nesen ir ieviesusi vairākus pasākumus, lai uzlabotu MVU piekļuvi finansējumam, tostarp ir izveidoti valsts finansēti investīciju instrumenti un panākta vienošanās ar Apvienotās Karalistes bankām palielināt bruto aizdevumus MVU. Ir svarīgi arī atzīt pieprasījuma problēmas un to, ka uzņēmumiem arī vajadzēs veikt savu daļu, iesaistoties shēmās, kas tiem darītas pieejamas. Lai rastu risinājumu, kas varētu funkcionēt arī bez regulāras valdības

iejaukšanās, ir ieteicamas turpmākas reformas ar mērķi uzlabot konkurenci banku sektorā un sekmēt tādu ārpusbanku finansējuma tirgu turpmāku attīstību, kam var piekļūt mazie un vidējie uzņēmumi.

(12) Komisija ir izvērtējusi konverģences programmu un valsts reformu programmu. Tā ir ņēmusi vērā ne tikai minēto programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Apvienotajā Karalistē, bet arī to atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā, ka ir jānostiprina ES vispārējā ekonomiskā pārvaldība, kas panākams, turpmākajos valstu lēmumos sniedzot ES līmeņa norādes. Komisija uzskata, ka programmās ir izklāstīti vērienīgi deficīta samazināšanas pasākumi, un aicina valdību rīkoties saskaņā ar plānu. Vajadzētu veikt arī turpmākus pasākumus, lai reformētu mājokļu tirgu, samazinātu jauniešu bezdarbu, pāragru izglītošanās pārtraukšanu un risinātu problēmu saistībā ar bērniem, kas dzīvo mājsaimniecībās, kurās nevienam loceklim nav darba, un lai uzlabotu kredītu pieejamību privātajam sektoram.

(13) Ņemot vērā šo novērtējumu un Padomes Ieteikumu (2010. gada 2. jūnijs) saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 7. punktu, Padome ir izskatījusi Apvienotās Karalistes konverģences programmas 2011. gada atjauninājumu, un tās atzinums [1] ir atspoguļots turpmāk sniegto ieteikumu 1. un 2. punktā. Ņemot vērā Eiropadomes 2011. gada 25. marta secinājumus, Padome ir izskatījusi Apvienotās Karalistes valsts reformu programmu,

AR ŠO IESAKA Apvienotajai Karalistei laikposmā no 2011. līdz 2012. gadam rīkoties šādi.

1. Īstenot plānoto fiskālo konsolidāciju, tiecoties 2012.–2013. gadā samazināt deficītu līdz 6,2 % no IKP, atbilstīgi Padomes ieteikumiem par pārmērīga budžeta deficīta novēršanu, un ievirzot augsto valsts parāda attiecību lejupejošā līknē, kad programmas laikposma beigās būs novērsts pārmērīgais budžeta deficīts. Nepieļaut novirzes no vērienīgajiem izdevumu samazināšanas mērķiem, tādējādi sekmējot ilgtspēju ilgtermiņā; un, ievērojot iepriekš minēto, prioritāti piešķirt izdevumiem, kas veicina izaugsmi.

2. Izstrādāt reformu programmu, lai mazinātu mājokļu cenu cikla destabilizējošo ietekmi uz valsts finansēm, finanšu sektoru un ekonomiku, lai tādējādi mazinātu problēmas, kas saistītas ar mājokļu dārdzību un nepieciešamību pēc valsts subsidētiem mājokļiem. Varētu tikt apsvērts plašs pasākumu un politikas instrumentu loks, tostarp hipotekāro kredītu tirgus reformas, finanšu noteikumi, īpašumu nodokļi un plānošanas sistēma, lai novērstu pārmērīgu svārstīgumu.

3. Līdz 2012. gadam veikt pasākumus, lai nodrošinātu, ka darba tirgū ienāk vairāk jauniešu ar atbilstīgām prasmēm, un uzlabotu to 18 –24 gadus veco jauniešu nodarbinātību, kas pārtraukuši izglītošanos vai apmācības, neiegūstot kvalifikāciju. Risināt ar prasmju nepietiekamību saistītās problēmas, palielinot to cilvēku skaitu, kam ir vidēja līmeņa prasmes, atbilstīgi darba tirgus vajadzībām.

4. Saskaņā ar tekošajiem budžeta plāniem veikt pasākumus, lai samazinātu to mājsaimniecību skaitu, kuru locekļiem nav darba, pievēršoties tiem, kas ir neaktīvi, jo jāaprūpē bērni, tostarp vientuļajiem vecākiem.

5. Īstenot jau paziņotos pasākumus un turpināt strādāt, lai uzlabotu banku un ārpusbanku finansējuma pieejamību privātajam sektoram un īpaši MVU, vienlaikus atzīstot iespējamās pieprasījuma problēmas. Veicināt konkurenci banku sektorā un izvērtēt iespējas, kā uzlabot piekļuvi ārpusbanku finansējumam, piemēram, riska kapitālam un valsts aizņēmumiem.

Briselē, 2011. gada 12. jūlijā

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
J. VINCENT-ROSTOWSKI

[1] Paredzēts Regulas (EK) Nr. 1466/97 9. panta 3. punktā.